A XI-a Conferință Națională multidisciplinară – cu participare internațională,
"Profesorul Dorin PAVEL – fondatorul hidroenergeticii românești",
SEBEȘ, 2011

INGINERI ŞI PROFESORI – PIONIERI AI FABRICAȚIEI DE HIDROAGREGATE ÎN ROMÂNIA (II)

Iacob I. VOIA, Iulia - Zamfira VOIA

INGENIÉURS ET PROFESSEURS - PIONNIERS DE LA FABRICATION DE TURBINES HYDRAULIQUES ET GÉNÉRATEURS ÉLECTRIQUES EN ROUMANIE

On présente des grandes personnalités qui ont appuyé, initié, réalisé et développé la fabrication de équipements hydrauénérgetiques en Roumanie.

Mots-clés: turbine hydraulique, groupe électrogène, de l'hydroélectricité
Cuvinte cheie: turbină hidraulică, generator, centrală hidroelectrică

8. Alexandru Dimitrie BITANG (1923-1989)

S-a născut la Oradea în 14 mai 1923 în familia unui funcționar de poştă. Studiile liceale le-a urmat la Oradea şi Arad, după care a urmat Facultatea de Electromecanică a Şcolii Politehnice din Timişoara. În 1948 obține titlul de inginer cu *Magna cum Laude*. Din acest moment îşi începe activitatea inginerească la Uzinele şi Domeniile Reşița (UDR).

O primă lucrare la care tânărul ing. Alexandru Bitang a participat cu rezultate remarcabile a fost proiectul de execuție al turbinelor hidraulice pentru centrala hidroelectrică Crăinicel, din apropierea Reşiței, (2 turbine de tip Pelton

de câte 2940 kW, respectiv două turbine de tip Francis de câte 1100 kW). Acestea au fost executate şi funcționează excelent şi astăzi; ele sunt primele turbine hidraulice importante realizate în țară.

A mai activat la Serviciul producție şi Constructor şef (denumirea serviciilor de proiectare constructivă) până în 1957, când a fost cooptat în grupul tehnic însărcinat cu asimilarea la Reşița a execuției primelor motoare diesel de tracțiune feroviară, unde a răspuns de realizarea documentației tehnice. Rezultatele obținute, competența inginerească alături de calitatea deosebită de a lucra în echipă, au condus la promovarea sa ca Inginer Şef Concepție la Uzina Constructoare de Maşini Reşița, în 1962, când Combinatul Metalurgic s-a defalcat în două mari uzine: UCMR şi CSR. După un an, în februarie 1963, este promovat Director tehnic al uzinei, funcție pe care o deține până la sfârşitul anului 1965. În tot în acest timp a predat cursul de Motoare termice de tracțiune la Facultatea de Mecanică din Timişoara.

La 1 ianuarie 1966 Alexandru Bitang devine Directorul General al nou înființatului Institut de Proiectare Echipamente Energetice Reşița, care după un an a devenit *Institutul de Cercetare şi Proiectare Echipamente Hidroenergetice Reşița*, cu o filială în Timişoara. A condus institutul până în 1974. Aceasta a reprezentat o perioadă deosebit de fertilă, plină de realizări, în care directorul Bitang se implica cu inteligența şi competența proprie doar celor ce pot fi caracterizați **ca *formatori de şcoală***. A luptat şi a realizat o bază de cercetare modernă – Laboratorul de cercetare maşini hidraulice şi un sediu al institutului, a înființat Secția de cercetare ca bază a susținerii proiectării şi fabricației de maşini hidraulice la Reşița. Viziunea pe care a imprimat-o acestei unități a adăugat la dimensiunea tehnică a Reşiței pe cea ştiințifică. În 1986, la douăzeci de ani de activitate a institutului, bilanțul ştiințific era remarcabil: angajați de aici aveau susținute 7 teze de doctorat, 49 brevete de invenții acordate, 243 lucrări ştiințifice publicate.

În perioada cât a condus institutul, au fost proiectate peste 30 tipuri de turbine hidraulice care funcționează încă corespunzător în centralele hidroelectrice de pe râurile Argeş, Olt, Someş, Criş, Motru, Sebeş ş.a. Tot în această perioadă s-a asimilat documentația tehnică necesară realizării la Reşița a trei din cele şase agregate de la Centrala Porțile de Fier I, de 178 MW pe grup, cele mai mari turbine Kaplan din lume la acea dată. Sub conducerea sa, Institutul a devenit o unitate de cercetare-proiectare cu o personalitate puternică, la nivel național distinctă în industria constructoare de maşini.

În 1974 este numit Director general al UCMR. A plecat de la institut fără să dorească acest lucru, a fost obligat, uzina ajunsese într-un punct critic şi trebuia o altfel de conducere, pe care doar el o putea asigura. A continuat să vină permanent la institutul său, dar viața grea a colosului care era UCMR, cu circa 15.000 de angajați, încet, i-a acaparat tot timpul. A reuşit să aducă uzina pe linia de plutire. Cum ? Prin inteligență, profesionalism şi un optimism molipsitor. În această perioadă, a directoratului Bitang, UCMR a înregistrat maximul performanțelor tehnice: noua familie de motoare diesel de tracțiune (licență ALCO), familia de motoare navale de până la 30.000 CP, 70 noi tipuri de turbine hidraulice şi hidrogeneratoare, motoare electrice unicat şi un volum mare de export.

Din 1983 este numit director tehnic al Fabricii româno-germane de reductoare Reşița-Renk, funcție din care este pensionat în primăvara lui 1986.

A plecat în veşnicie în 9 decembrie 1989, fiind înmormântat la Reşița, condus de o mulțime impresionantă de oameni îndoliați.

Într-o prezentare a sa din Mesagerul UCMR, nr.4-2003, se spune deosebit de corect şi frumos, Alexandru Bitang "a lăsat în urma sa amintirea unei deosebit de puternice şi strălucite personalități, a unuia dintre marii oameni ce au construit istoria de un sfert de mileniu a industriei reşițene".

9. Ioan ANTON (18.07.1924-12.04.2011)

Student şi discipol al profesorului Aurel Bărglăzan, Ioan Anton şi-a asumat sarcina de a continua opera maestrului său, sarcină deosebit de complexă, dificilă şi extrem de grea. A reuşit acest lucru cu deplin succes în toate planurile: ştiințific, al învățământului şi al susținerii concepției şi realizării maşinilor hidraulice în țara noastră.

Născut la 18.07.1924 în satul Vintere, comuna Holod din Bihor, urmează liceul la Beiuş, iar în 1948 este absolvent cu *Magna cum Laude* al Politehnicii din Timişoara. Prin talent, muncă neobosită şi dorință de autodepăşire parcurge toate gradele didactice şi în 1962 este profesor.

Doctor inginer în 1961, doctor docent în 1972, membru corespondent al Academiei Române în 1963, membru titular în 1974.

A fost şef de catedră la Maşini Hidraulice, decanul Facultății de mecanică, rector al Politehnicii din Timişoara, vicepreşedinte şi preşedinte interimar al Academiei Române.

Opera sa ştiințifică este extrem de vastă şi valoroasă. A publicat 7 monografii şi tratate, 133 de lucrări ştiințifice în reviste de prestigiu din țară şi străinătate, este autor a 6 brevete de invenții, a condus peste 40 de teze de doctorat, a condus şi participat la peste 200 de contracte ştiințifice naționale şi internaționale, este laureat al unor importante premii ştiințifice naționale.

În mod deosebit a contribuit la dezvoltarea concepției şi fabricației de maşini hidraulice la Reşița.

În primul rând trebuie arătată contribuția profesorului Ioan Anton ca şef de catedră şi şcoală, la formarea viitorilor ingineri specializați în domeniul turbinelor hidraulice. Cursul de turbine hidraulice şi turbotransmisii predat la anii IV şi V era de înaltă ținută, el cuprindea ultimele realizări în domeniu, atât constructive cât şi cele specifice hidrodinamicii turbinelor.

De asemenea a urmărit, ca şef de catedră, ca nivelul tuturor cursurilor, al proiectelor şi lucrărilor de laborator să fie de înaltă ținută ştiințifică.

În al doilea rând, academicianul Ioan Anton a atras în activitatea de cercetare ştiințifică foştii studenți, a condus doctoratele acestora, a stimulat şi îndrumat căutările acestora.

Trebuie remarcat şi faptul că academicianul Ioan Anton a promovat constant în comisiile de susținere a tezelor de doctorat pe cei ce au dobândit titlul de doctor inginer la ICPEH.

Al treilea aspect, foarte important pentru construcția de maşini hidraulice în România, a fost susținerea hotărâtă şi influentă, prin poziția sa la nivelul superior de conducere a țării, a realizării Institutului şi Laboratorului de cercetare maşini hidraulice la Reşița.

Pe toată durata ființării acestuia a existat o permanentă colaborare Timişoara-Reşița, îndeosebi în plan ştiințific. Sutele de lucrări realizate la Reşița nu ar fi fost posibile fără sprijinul profesorului Ioan Anton.

Demn continuator al maestrului Bărglăzan, academicianul Ioan Anton a avut şansa de a fi îndrumător şi participant, alături de foşti colegi şi studenți, la opera inginerească care a însemnat realizarea a peste 200 hidroagregate şi 6.000.000 kW putere instalată.

Este indiscutabil enorm de mult pentru cei ce au pus umărul, mintea şi sufletul la această operă.

Dar ce a făcut academicianul Ioan Anton pentru Politehnica Timişoreană ca Rector, nu credem că poate fi depăşit.

Prin construcțiile, dotările şi înalta exigență imprimată întregii activități didactice şi ştiințifice este unic.

10. Nicu MATEIAŞ (1923-2003)

S-a născut la 2 octombrie 1923, în Craiova. A urmat cursurile primare în Craiova. În 1936 începe cursurile secundare la Liceul „Frații Buzeşti" din Craiova (actual Colegiul Național Frații Buzeşti). Absolvă liceul în 1944. Ajungând la vârsta încorporării este înrolat militar şi urmează Şcoala de Ofițeri de rezervă din Craiova. Cum România era în stare de război este concentrat.

Se înscrie la Şcoala Politehnică din Timişoara şi urmează, între 1946 şi 1951, cursurile Facultății de Electromecanică. Absolvind facultatea, devine inginer mecanic cu specializarea „Maşini hidraulice". Se angajează la Reşița în 1951, la serviciul de proiectare Constructor şef, grupul hidro. Participă la proiectarea şi punerea în funcțiune a agregatelor cu turbine Kaplan şi elicoidale de 550 kW, din centrala hidroelectrică de la Târgu Mureş precum şi la agregatele cu turbine Pelton şi Francis din centrala hidroelectrică Crăinicel. Contribuie, astfel, la realizarea primelor hidroagregate industriale (echipate cu principalele tipuri de turbine hidraulice: Pelton, Francis, Kaplan) fabricate la uzinele din Reşița în perioada 1948 -1952.

Participă direct la punerile în funcțiune în centrale hidro şi termoelectrce; în total 173 turbine din care 73 au fost exportate în R.P. China, Mongolia, India, Turcia, Egipt.

Inginerul Nicu MATEIAŞ este pionierul proiectării şi execuției la Reşița a regulatoarelor de turație pentru turbinele hidraulice, la început după licență sovietică, apoi franțuzească şi concepție proprie.

În 1966, la înființarea institutului IPEE (Institutul de Proiectare Echipamente Energetice) inginerul Nicu Mateiaş este numit inginer consilier, în echipa directorului Alexandru Bitang. Participă, în această funcție, la proiectarea şi punerea în funcțiune a turboagregatelor de la Porțile de Fier I, participă la tratativele tehnice de realizare prin cooperare a proiectelor pentru hidroagregatele de 175 MW (turbina Pelton, vane sferice, fluture, generator, sistem de reglare) pentru

centrala hidroelectrică Lotru Ciunget de peste 500 MW purtate cu delegațiile franțuzeşti de la firmele Neyrpic-Grenoble (pentru turbine, vane, sistem de reglare) şi Alsthom-Belfort (pentru generator şi sistem de excitație). În 12 decembrie 1968 este avansat în funcția de director tehnic al ICPEHR. Prin plecarea directorului Alexandru Bitang, ca urmare a desemnării în funcția de director general la UCM Reşița, inginerul Nicu Mateiaş devine director al ICPEH Reşița, funcție în care rămâne până în 15 februarie 1983, când cere eliberarea din funcție în vederea pensionării, după o activitate rodnică de 33 de ani.

A decedat la 11 decembrie 2003 şi este înmormântat în cavoul familiei din cimitirul din Craiova.

11. Mihai OPASCHI (n.1926)

S-a născut în 24 martie 1926 în comuna Scureni (Moldova), absolvent al Politehnicii din Timişoara, Facultatea de electromecanică. În 1950 se angajează ca inginer proiectant la UCM Reşița, unde activează timp de un deceniu, până în 1960 când i s-a încredințat organizarea proiectării de hidrogeneratoare, în calitate de şef secție la serviciul Constructor–Şef al uzinei.

La înființarea IPEE-ICPEH Reşița este numit inginer şef având în coordonare proiectarea generatoarelor şi a acționărilor electrice.

Se stabileşte la Timişoara, în cadrul filialei de aici ca inginer proiectant I. Apoi se transferă de la ICPEH la Electromotor Timişoara.

A elaborat lucrările Proiectarea hidrogeneratoarelor, Proiectarea răcitoarelor de aer şi Proiectarea motoarelor sincrone, pentru uz intern, a publicat mai multe lucrări de specialitate în revistele Electrotehnica, Construcția de Maşini şi Buletinul intern al uzinei Electrosila din Leningrad.

Doctor inginer, este autorul principal al tratatului “Proiectarea hidrogeneratoarelor şi motoarelor sincrone”, împreună cu acad. Remus Răduleț, la Editura tehnică, în 1980.

12. Eugen DĂSCĂLACHE (1925-1989)

Născut în 24.12.1925 la Cotnari, a absolvit studiile universitare la Iaşi şi s-a angajat la Reşița în 1950. În aprilie 1965 a devenit inginer şef pentru fabricația de utilaje hidroenergetice.

A condus cu înaltă competenţă reconstrucţia secţiei de Mecanică grea pentru fabricaţia turbinelor, de asemenea asimilarea fabricaţiei de turbine şi generatoare, în mod exemplar a celor de la Porţile de Fier I.

Numit director de fabricaţie al Grupului de Uzine Reşiţa, apoi Director tehnic al uzinei, funcţie în care a activat până la pensionarea sa în iunie 1984.

A fost o personalitate de legendă, ştia cel mai bine ce, cum şi unde se poate face în UCMR [8].

A avut o atitudine constructivă şi corectă în relaţiile cu Institutul ICPEH, atitudine provenită din profesionalismul şi corectitudinea sa, din evaluarea justă şi căutarea soluţiilor la problemele apărute.

* * *

Urmaşii şi colegii de catedră ai profesorului Bărglăzan: Iosif Preda, Francisc Gyulai, Octavian Popa, Viorica Anton, Ernest Şişak, Mircea Popoviciu,…, au continuat opera de pregătire a viitorilor ingineri iar

Noul val de profesionişti şi entuziaşti din proiectare şi cercetare: Leonida GHEORGHIŢĂ, Valeria MOLDOVEANU-SZEPP, Vladimir VIDRAŞCU, Carol LUPŞIASCA, Bebe NEGREA, Ioan SMOCZER, Dan BRETAN, Dumitru ONEA, Alois VOŞTINARIU, Rodica JUMANCA-BREBENARIU, Iacob VOIA, Francisc ILYEŞ, Monica VELCSOV, Toader CUCOŞ ş.m.a.

Iar în tehnologie şi execuţie: Onoriu NICOLAESCU, Pavel DAUD, Nicolae ABÂD, Vasile VOIA, Roman URSULESCU, Iosif VELCSOV, Oskar SEEVALD, Iulia Zamfira VOIA şi mulţi, mulţi profesionişti: şefi de echipă, maiştri, muncitori,…

Ce au realizat aceşti entuziaşti deveniţi profesionişti: proiecte a peste 200 Hidroagregate, … , execuţia lor în uzină, …, toate mai funcţionează şi astăzi…

BIBLIOGRAFIE

[1] * * * *Monografia facultății de Mecanică din Timişoara 1920-1948-2003*. Editura ”Politehnica” Timişoara 2005.
[2] Coleta de Sabata, *Universitatea Politehnica Timişoara*, Editura EXCELSIOR Timişoara 1997.
[3] * * * Prof.Dr. ing. Aurel Bărglăzan. Membru al Academiei Române. Editura Orizonturi Universitare, Timişoara 2000.
[4] * * * Laboratorul de maşini Hidraulice Timişoara, 1964.
[5] * * * *Bulletin Scientifique de L´école Polytechnique de Timişoara*, tome 7, fasc.1-2, 1937.
[6] Bărglăzan, A., Anton, I., Anton, V., Preda, I., *Încercările maşinilor hidraulice*, Editura tehnică, Bucureşti, 1959.
[7] Anton, I., Anton, Viorica, *Remember*. Editura Orizonturi Universitare Timişoara 2009.
[8] Perianu, D.Gh., *Personalități ale culturii tehnice şi industriale din Banatul Montan*. Dicționar. Editura MODUS P.H. Reşița 2005.

Dr.Ing. Iacob VOIA
Timişoara,
e-mail: iacob.voia@yahoo.com
Prof.Dr.Ing. Iulia Zamfira VOIA
Timişoara,
iulia.voia@ yahoo.com